

**Universitat
Pompeu Fabra**
Barcelona

Col·lecció Health Policy Papers

2019 – 14

REFLEXIONS SOBRE L'EQUITAT DES D'UNA PERSPECTIVA GENERACIONAL

Guillem López i Casasnovas

Catedràtic d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra

Centre de Recerca en Economia i Salut (CRES)

La Col·lecció Policy Papers, engloba una sèrie d'articles, en Economia de la Salut i Política Sanitària, realitzats i seleccionats per investigadors del Centre de Recerca en Economia i Salut de la Universitat Pompeu Fabra (CRES-UPF) a l'empareda del suport incondicionat per conveni amb l'Obra Social "la Caixa".

"This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 International, which permits unrestricted use, distribution and reproduction in any medium provided that the original work is properly attributed"

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Barcelona, Novembre 2019

REFLEXIONS SOBRE L'EQUITAT DES D'UNA PERSPECTIVA GENERACIONAL

Guillem López i Casanovas Catedràtic d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra, Centre de Recerca en Economia i Salut (CRES).

Es massa comú interpretar la justícia social des de la perspectiva del finançador públic només, i exclusivament des de l'òptica del beneficiari concret de la política. La justícia és una paraula majúscula i el meu entendre no admet adjectius ja que els principis en la que es fonamenta han de ser universals i no específics a cap esfera de les relacions humanes en particulars, i menys encara especialment respecte de les decisions col·lectives, havent-se aquestes d'entendre com quelcom que responen a un bé comú que és de tots i de ningú en particular. Treballarem doncs l'anàlisi de l'equitat, aquesta sí, més que no la justícia, que contempla el cas concret de cada individu, grup o cohort, considerat des d'algun aspecte rellevant (l'edat, no tenir treball, mancat d'educació, fràgil en salut...).

Tot i acceptant la unitat d'anàlisi específica, convé però fixar-nos amb el cicle vital del destinatari de la política pública (individu o cohort), valorant no només beneficis sinó també contribucions: benestar diferit quan es paga amb impostos que s'amortitzen més o menys al llarg de la vida d'un individu, i del que resta un residu fiscal, positiu o negatiu, que voldrem valorar finalment en la seva correlació a la seva condició socioeconòmica vital. I aquesta amb/ sense mobilitat social; amb més o menys capacitats innates, loteries de la vida i considerant de manera diferencial l'esforç personal.

La perspectiva de 'fairness', que és quelcom diferent a la de la igualtat -ajustada per necessitat-, o de la mateixa equitat d'accés, consum o resultat, implica mostrar 'concern' (preocupació), per exemple amb un guariment pal·liatiu tot i una situació irrecuperable, donar un tractament malgrat el seu menor cost efectivitat, en absència d'alternatives terapèutiques, o fer compensació educativa limitada –no one left behind). Exigeix adoptar una perspectiva dinàmica de generacions que es 'solapen', i no tant sols l'estàtica convencional, més comuna a l'àmbit intra-generacional .

L' enfocament intergeneracional que advoco proveeix una millor perspectiva de benestar social que la que conflueix en cada moment del temps. Obliga a considerar no només la responsabilitat pública del re-equilibri desitjat, compensant els estralls conductuals

endògens propis i els exògens socials i de l'economia, per a buscar balanços de benestar previs a la intervenció pública, marcant les responsabilitats individuals dels no assoliments ex-ante d'aquells equilibris esmentats.

Deixeu-me fer la llista més completa d'aquets efectes intergeneracionals. El canvi climàtic. El deute públic financer. El nivell de capital social de la comunitat. El patrimoni cultural i els recursos naturals als que potencialment es podrà optar. L'emancipació, formació de llar i ocupació digna dels individus. Serien algunes variables de control per a detectar responsabilitats públiques i privades a l'hora recuperar els equilibris esmentats, els següents: El consum i l'estalvi; el preu del carbó, el consum domèstic i industrial d'energia bruta. Indicadors de confiança i de seguretat en xarxa. Nivells de transferències de riquesa a futur: les públiques en inversió de capitals, i de privades, a la vista del nivell de les transmissions mortis causa o interviu; les taxes internes de rendiment a les prestacions públiques d'acord amb el diferencial observat respecte de ubicacions alternatives; les transferències generacionals en educació: públiques, vist el pes de la despesa en el PIB, i privades d'acord amb el que indiquen dintre del pressupost familiar i en l'atenció als infants en les dades d'ocupació del temps. També, les transferències en guariments informals intrafamiliars o de voluntarietat comunitari, a infants, vells i desvalguts, amb distint grau d'altruisme; o al llarg del cicle vital de l'individu o del grup, quina durada han tingut les etapes de residus positius i negatius entre les aportacions fetes i beneficis rebuts, tant en termes monetaris com en espècie.

Son més discutibles per la dificultat de trobar la petjada generacional, la despesa sanitària, essent com és la proximitat a la mort i no l'edat l'element generador del biaix. O com interpretar la propietat (i la pèrdua de benestar associada al cost del seu finançament en termes de cost d'oportunitat altre que el del capital físic, com per exemple del capital humà), respecte del lloguer, tot i que les conseqüències de futur d'una i altra alternativa son diferents, i així en particular en etapes de crisi en les que el seu amortiment porta a que tres generacions comparteixen llar. També respecte dels efectes més o menys sistemàtics, generacionals, de la desgràcia de suportar una crisi -amb el repartiment dels costos associats-, considerant aquí les restriccions pressupostàries i les retallades a la despesa social. O davant de les expansions i la presència de cicles polítics o electorals. Es també interpretable el valor d'una transferència quan es tracta de quelcom que si no es transmet es perd, o respecte del capital més o menys líquid en cada moment, i que actua com a coixí de seguretat (la propietat cara a un fons perdut o una

hipoteca inversa), o susceptible de contraprestació com a prima d'assegurança (el capital físic a canvi de les cures informals).

I és que darrera de cadascuna d'aquelles situacions hi trobem graus d'altruisme diferents, d'aversió al risc o precaució davant de la incertesa; el manteniment o reforç dels valors patriarcal en la falta de possibilitat d'emancipació dels joves; la degradació o erosió del capital humà per conductes lascives, negatives, descoratjadores, desànim envers d'un futur que s'anticipa, facis el que facis, pitjor que el present, des de factors que et son completament aliens que no depenen de l'esforç ni del compromís social o de lleialtat amb l'empresa; amb estructuració molt difícil de noves famílies i el risc de monoparentals, famílies que es trenquen amb fills que veuen diluïts els seus referents, o sense fills, amb les conseqüència d'aquest últim element en la demografia, sense possibilitat per aquesta via d'assumir guariments dels seus ancestres i compensar la soledat no volguda.Etc.

En els efectes els coneixerem: Joves enfadats (sense res a perdre), *passotes* (sense aspirar a guanyar res) a la vegada que els identifiquem com la generació millor preparada de la història, però que no troben l'ascensor de la mobilitat social en funcionament. Generacions encara actives que lluiten per arribar a final de mes i satisfer les hipoteques que en el millor del casos permetran uns legats a descendents que quan els rebin estaran ells descapitalitzats, havent sacrificat els seus pares capital humà pel totxo. També persones grans que malviuen, soles, i que es veuen immerses en una etiqueta de 'pensionistes' que agrupa als beneficiaris de pensions no contributives, pensions baixes per haver optat per cotitzacions mínimes en la seva etapa activa, i altre cotitzants que veuen com les pensions es redueixen més ràpidament que no feren les seves bases màximes de cotització.

Finalment, val la pena analitzar per a cadascuna d'aquelles situacions com la intervenció pública, ala vista de com es dona i amb quin grau, substitueix, desestimula, fa 'crowding out' de l'esforç privat, i sobre tot, del sentit de la responsabilitat de que l'assoliment del nostre *fairness* intergeneracional no és únicament domini de la decisió pública.

Darrers Títols de la Col·lecció Health Policy Papers:

López-Casasnovas, G. "**Aproximación a la atención primaria desde la perspectiva de la economía de la salud. A la búsqueda de apalancamientos positivos y de evitar frustraciones**" Col·lecció Health Policy Papers 2018-09bis_GL.

López-Casasnovas, G; "**Los cuidados de larga duración. Alternativas de financiación. Gravar el patrimonio para financiar la dependencia. Una propuesta.**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-13_GL.

López-Casasnovas, G; "**Cuestiones no resueltas en economía de la salud aplicada al sector del medicamento.**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-12_GL.

López-Casasnovas, G; "**Els reptes de futur del sector sanitari. La provisió pública des de la concertació sanitària.**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-11_GL.

López-Casasnovas, G; "**Indicadores y políticas públicas. Objetivos de salud y realidades sanitarias**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-10_GL.

Maynou, L; Hernández-Pizarro, HM; Herisson, M; Saez, M; "**Physical activity and mental health: a systematic review**". Col·lecció Health Policy Papers 2019-09_HH_LM_MH_MS.

López-Casasnovas, G; "**Los CAR-Ts Como síntoma**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-08_GL.

López-Casasnovas, G; "**La capacitat de decidir i la cohesió social: el cas de la concertació educativa i sanitària**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-07_GL.

López-Casasnovas, G. "**Futuribles per al nostre sistema de salut**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-06_GL.

López-Casasnovas, G. "**El futuro de la formación y la investigación en economía de la salud**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-05_GL.

López-Casasnovas, G. "**El futur de les pensions. La necessitat del consens i les raons del disens**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-04_GL.

López-Casasnovas, G. "**Reflexió sobre la cohesió i la desigualtat social al nostre país**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-03_GL.

López-Casasnovas, G. "**Nous reptes per a la gestió pública**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-02_GL.

López-Casasnovas, G. "**A vueltas con los umbrales de coste efectividad**" Col·lecció Health Policy Papers 2019-01_GL.

<https://www.upf.edu/web/cres/health-policy-papers>

